

Logično načrtovanje

Logično načrtovanje v okviru načrtovanja podatkovne baze.

Koraki logičnega načrtovanja ⁽¹⁾

- K2.1: **Za entitetne tipe kreiraj relacije**
- K2.2: **Preveri relacije z normalizacijo**
- K2.3: **Preveri relacije s pregledom uporabniških transakcij**
- K2.4: **Preveri omejitve integritete**

Koraki logičnega načrtovanja ⁽²⁾

- **K2.5: Preveri model z uporabnikom**
- **K2.6: Združi lokalne modele v globalni model (opcijsko)**
- **K2.7: Preveri zmožnosti modela za razširitve**

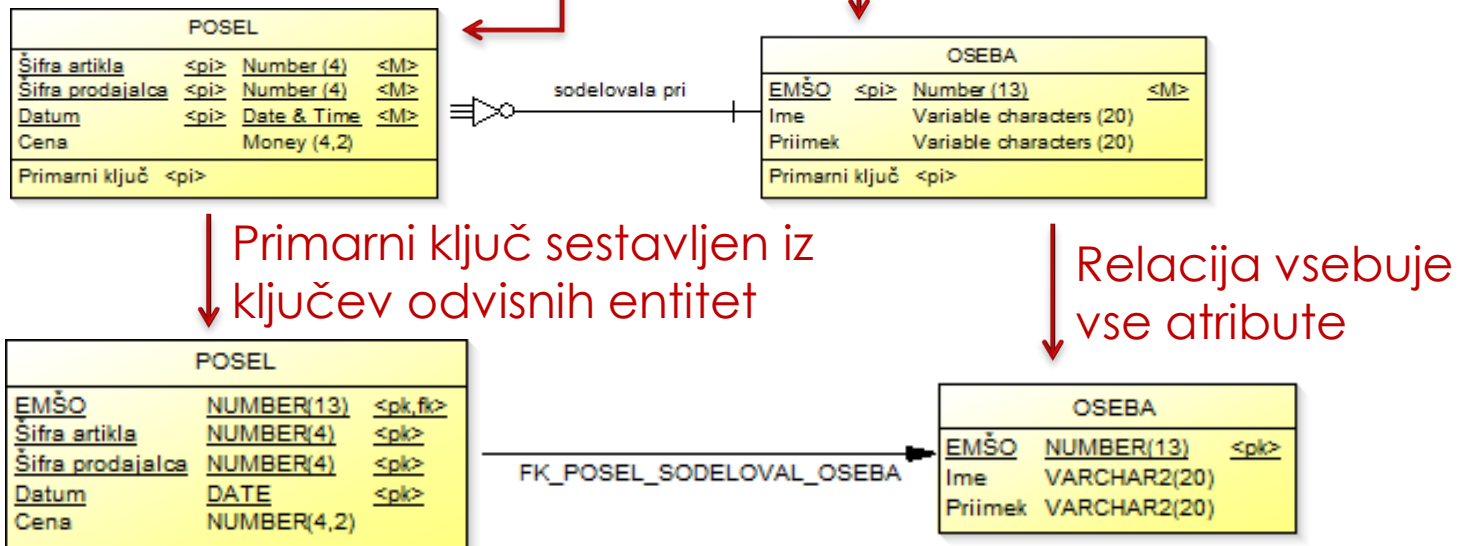
Preslikave konceptualnega v logični model

Konceptualni model		Logični model
entiteta	→	zapis v tabeli
entitetni tip	→	tabela
atribut	→	stolpec v tabeli
entitetni identifikator	→	primarni ključ
povezava 1:n	→	referenca + tuj ključ
povezava m:n	→	vmesna tabela + pripadajoči referenci
šibki entitetni tip	→	tuj ključ je tudi del primarnega ključa

Preslikava v logični model (1)

(šibki in močni entitetni tip)

- Preslikava šibkega in močnega entitetnega tipa ter povezave 1:m

POSEL (#EMŠO, Sifra_art, Sifra_prod, Datum, Cena)

OSEBA (EMŠO, Ime, Priimek)

Preslikava v logični model (2)

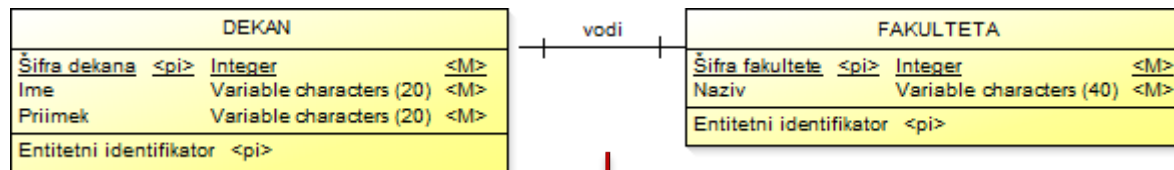
(povezava 1:1)

- Preslikava **povezave 1:1**
  - Ne moremo enostavno določiti očeta in otrok
  - Možne so naslednje omejitve:
    - **Obveznost** na obeh straneh
    - **Obveznost** na eni in **neobveznost** na drugi strani
    - **Neobveznost** na obeh straneh

Preslikava v logični model (3)

(povezava 1:1)

- Preslikava **povezave 1:1**
- **Obveznost** na obeh straneh

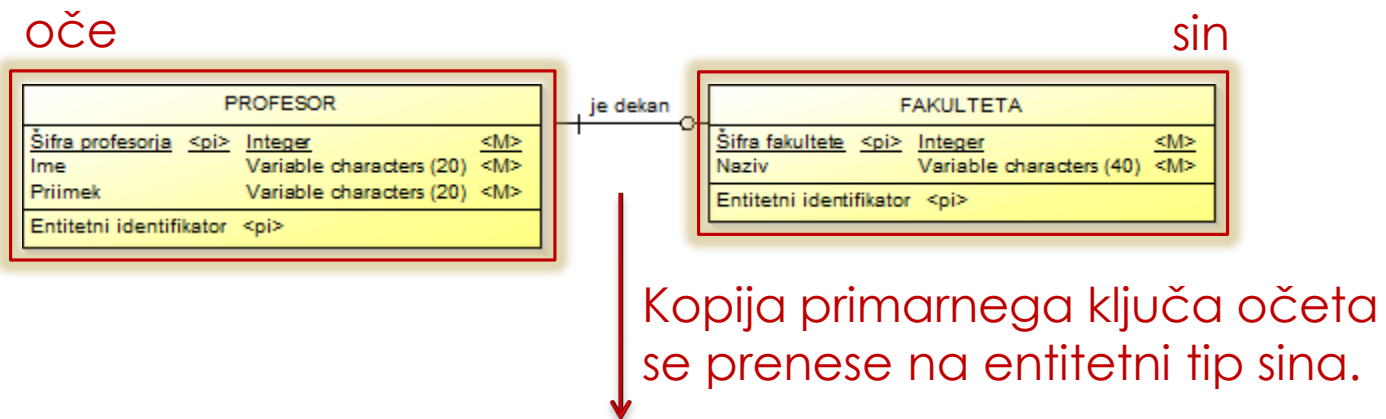
Združimo v eno relacijo, primarni ključ izberemo iz izbranega entitetnega tipa.

DEKAN (Šifra dekana, Ime, Priimek, Naziv_fakultete)

Preslikava v logični model (4)

(povezava 1:1)

- Preslikava **povezave 1:1**
- Obveznost** na eni in **neobveznost** na drugi strani

PROFESOR (Šifra profesorja, Ime, Priimek)

FAKULTETA (Šifra fakultete, Naziv, #Šifra_profesorja)

Preslikava v logični model (5)

(povezava 1:1)

- Preslikava **povezave 1:1**
  - **Neobveznost** na obeh straneh
    - Težko določiti očeta in otroka povezave.
    - Ko pridobimo dovolj podatkov, določimo ključ.

Preslikava v logični model (6)

(rekurzivna povezava 1:1)

- Preslikava **rekurzivne povezave 1:1**
  - Možne so naslednje omejitve:
    - **Obveznost** na obeh straneh
      - 1 relacija in 2 kopiji primarnega ključa.
    - **Neobveznost** na obeh straneh
      - 1 dodatna relacija, ki ima 2 atributa – kopiji primarnega ključa.
    - **Obveznost** na eni in **neobveznost** na drugi strani

Preslikava v logični model (7)

(rekurzivna povezava 1:1)

- Preslikava **rekurzivne povezave 1:1**
- Obveznost** na eni in **neobveznost** na drugi strani

PDELAVEC (Sifra_delavca, Ime, Priimek, Naziv, #Sifra_mentorstva)

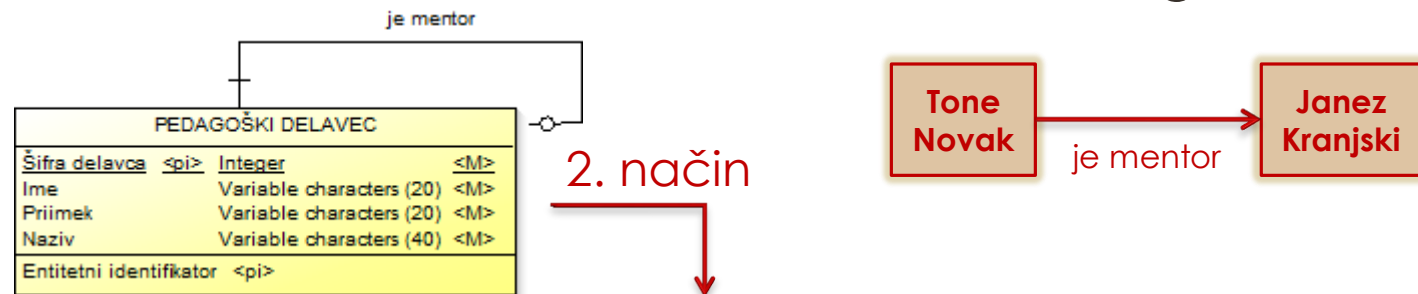
PDELAVEC (1, "Janez", "Kranjski", "mag.", **NULL**)

PDELAVEC (2, "Tone", "Novak", "dr.", 1)

Preslikava v logični model (8)

(rekurzivna povezava 1:1)

- Preslikava **rekurzivne povezave 1:1**
- **Obveznost** na eni in **neobveznost** na drugi strani

PDELAVEC (Sifra delavca, Ime, Priimek, Naziv)

MENTOR (#Sifra mentorja, #Sifra delavca)

PDELAVEC (1, "Janez", "Kranjski", "mag.")

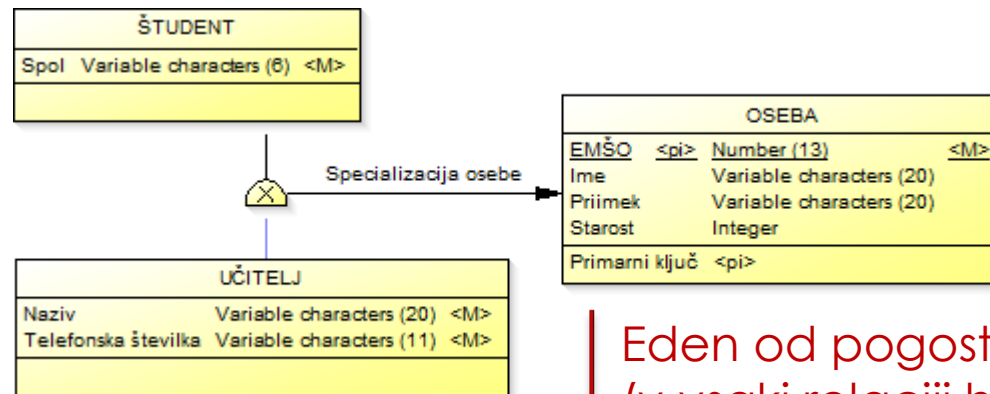
PDELAVEC (2, "Tone", "Novak", "dr.")

MENTOR (**2**, **1**)

Preslikava v logični model (9)

(generalizacija/specializacija)

- Preslikava **nad tipov** in **pod tipov**
- Več različnih možnosti

Eden od pogostih pristopov
(v vsaki relaciji hranimo
samo dodatne attribute)

OSEBA (EMŠO, Ime, Priimek, Starost)

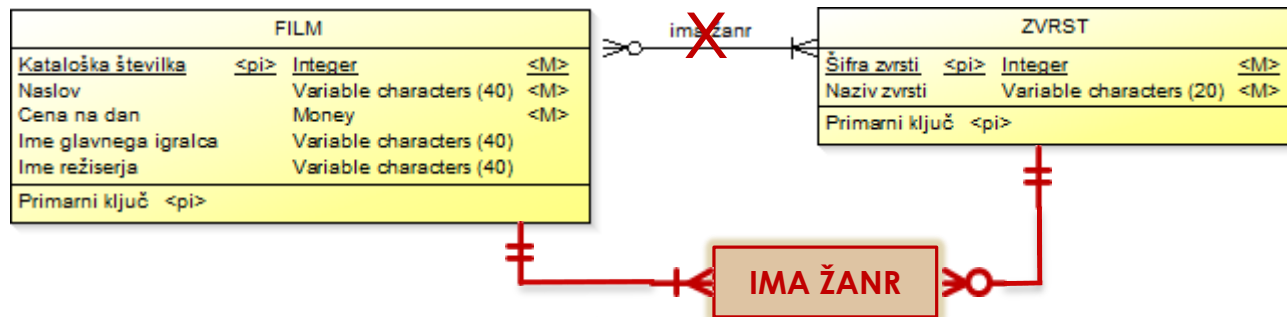
STUDENT (#EMŠO, Spol)

UCITELJ (#EMŠO, Naziv, Telefonska_stevilka)

Preslikava v logični model (10)

(povezava m:n)

○ Preslikava **povezave m:n**

Vpeljava vmesne entitete, ključ je sestavljen iz ključev odvisnih entitet.

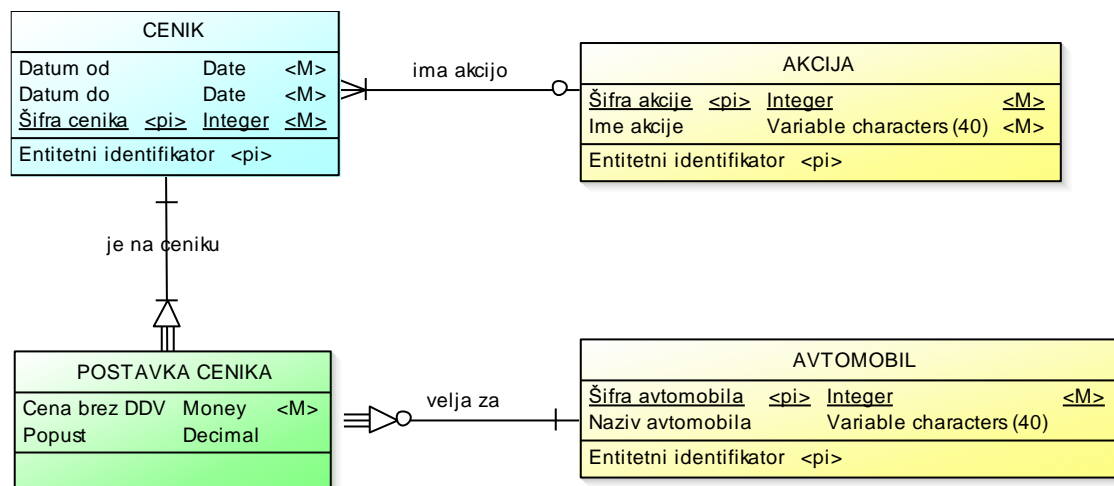
FILM (Kat_st, Naslov, Cena_na_dan, Glavni_igralec, Reziser)

ZVRST (Sifra_zvrsti, Naziv)

IMA_ZANR (#Kat_st, #Sifra_zvrsti)

Prodaja avtomobilov

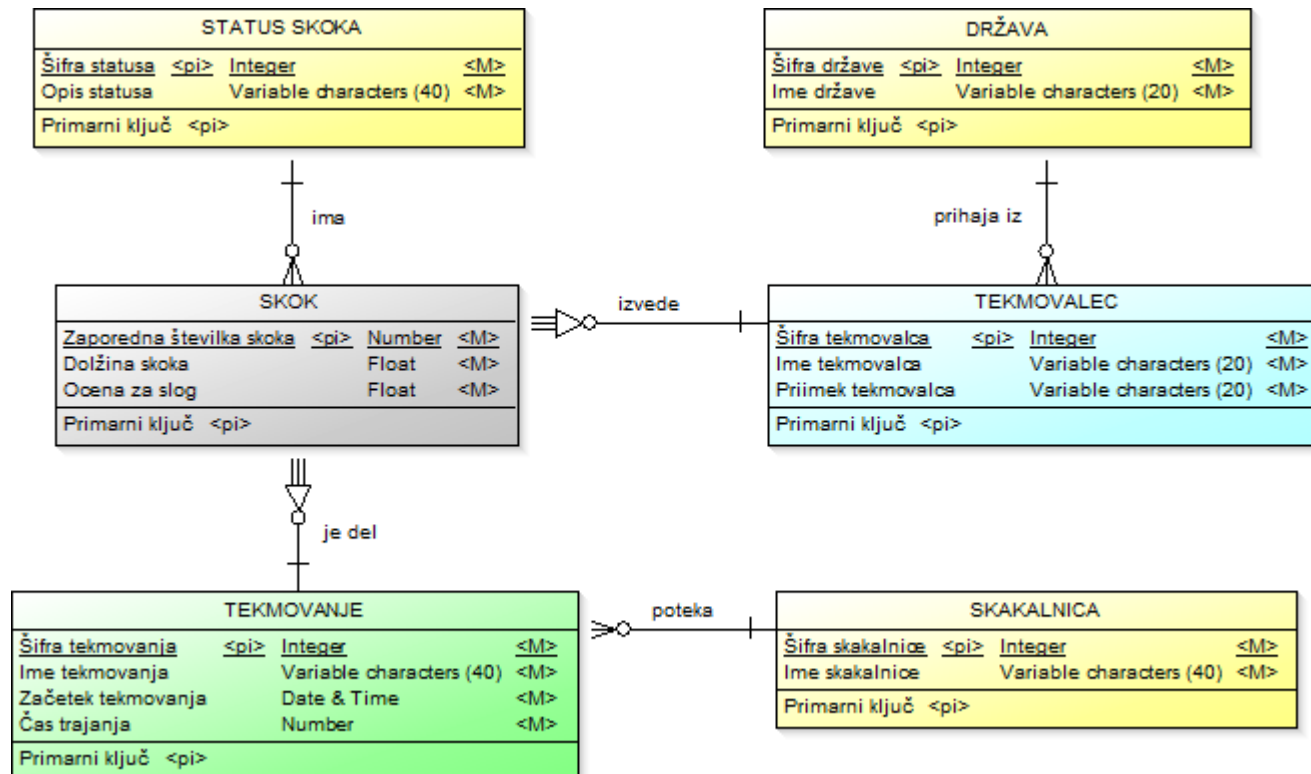
Naloga preslikave konceptualnega modela v logični model.

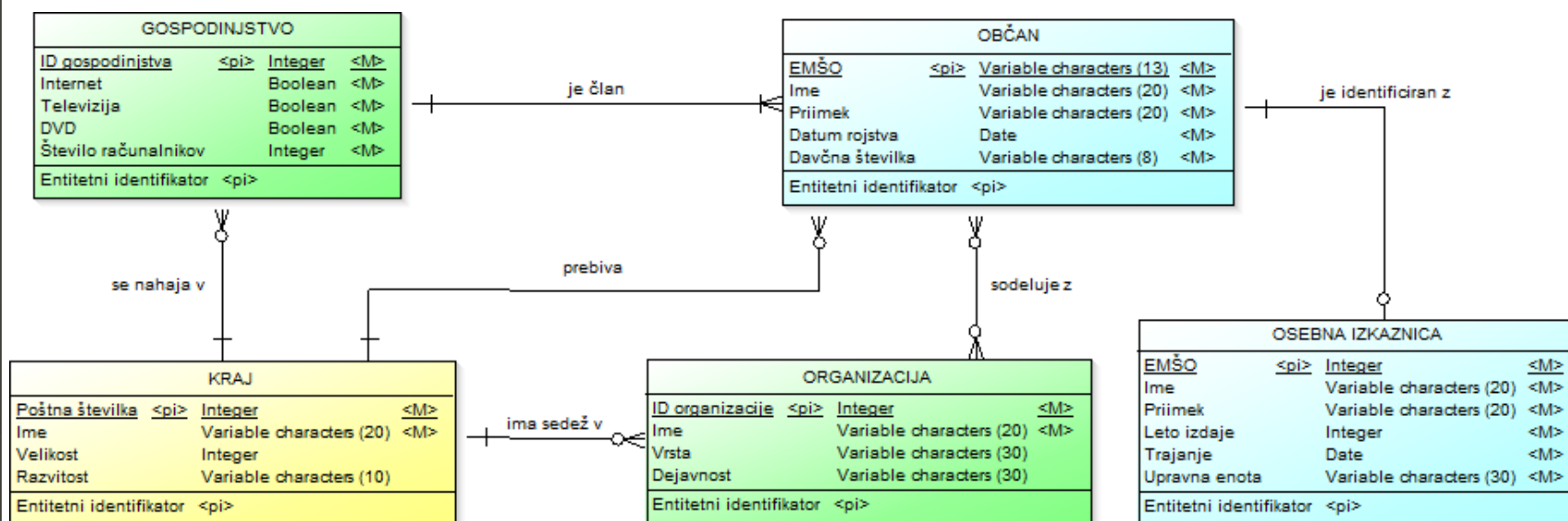
Smučarski skoki

Naloga preslikave konceptualnega modela v logični model.

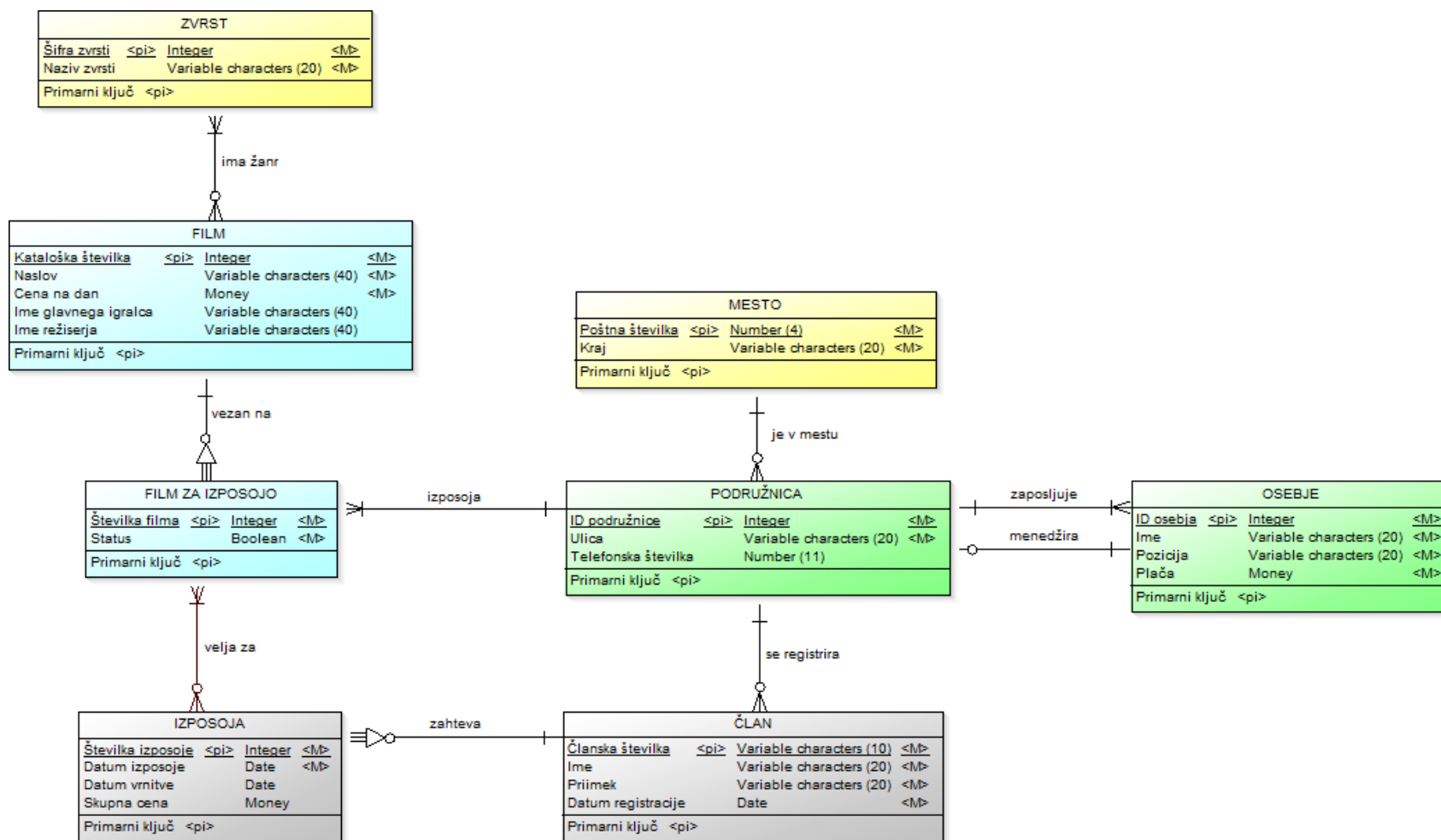
Gospodinjstvo

Naloga preslikave konceptualnega modela v logični model.

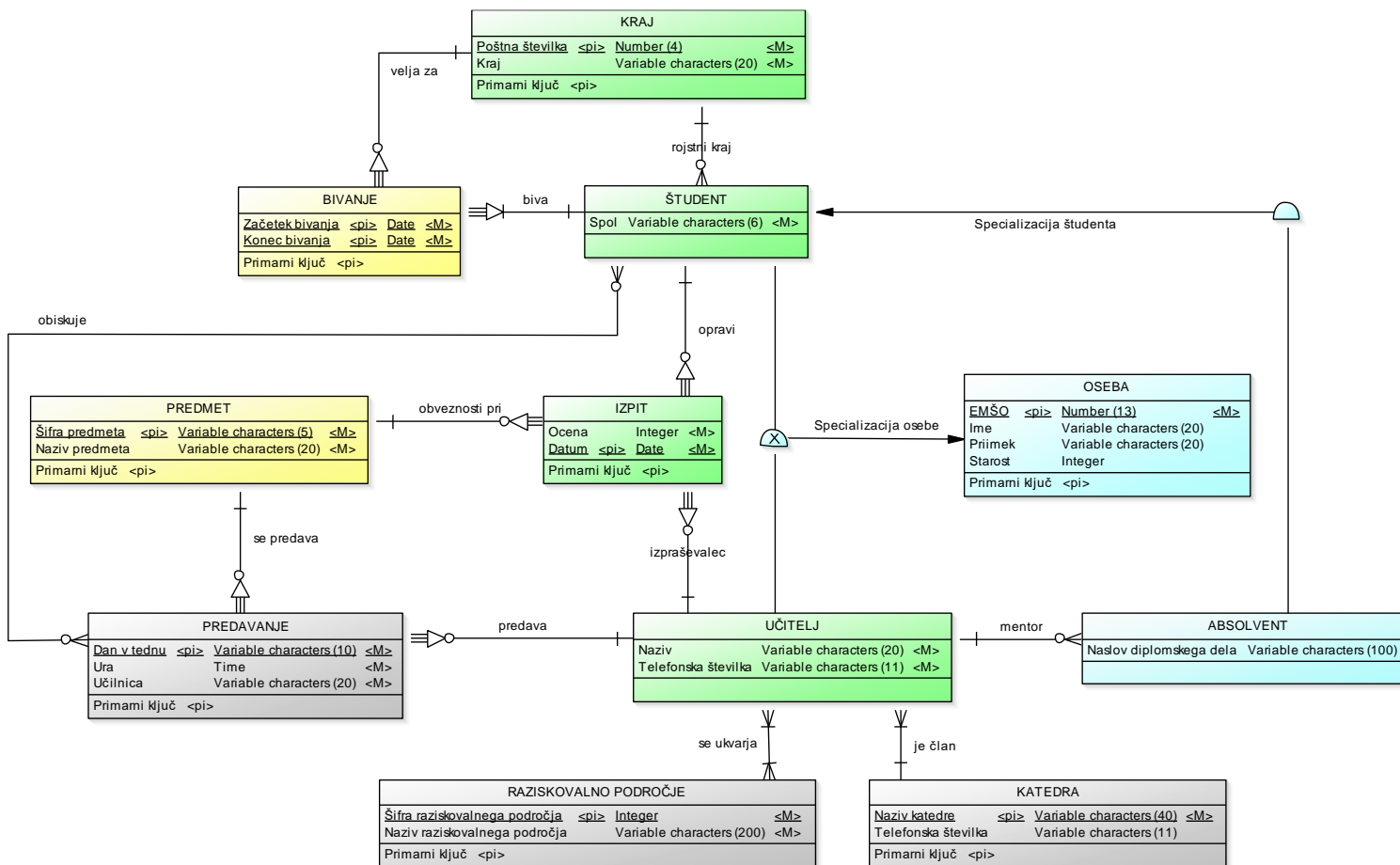
Videoteka

Naloga preslikave konceptualnega modela v logični model.

Fakulteta

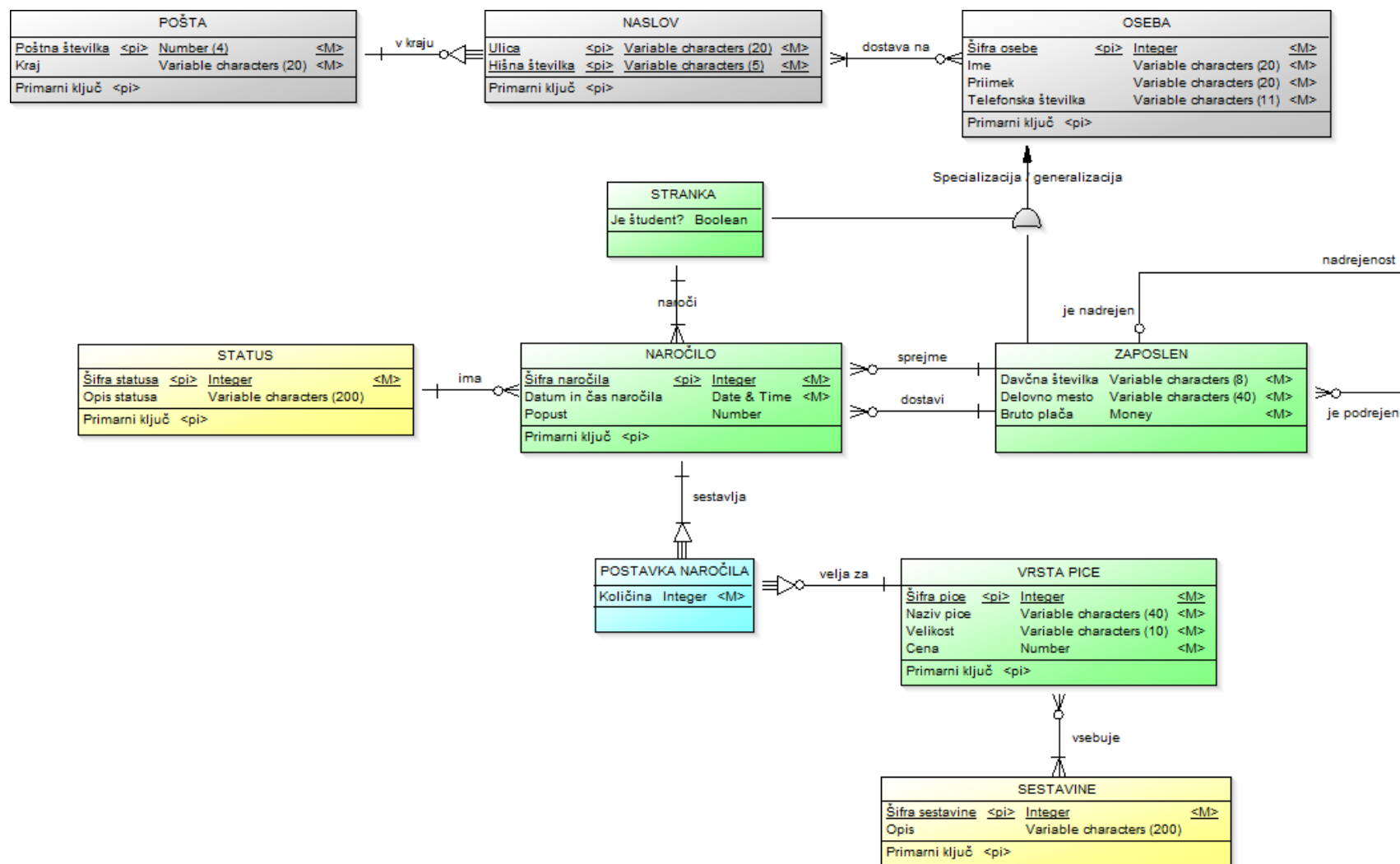
Naloga preslikave konceptualnega modela v
logični model.

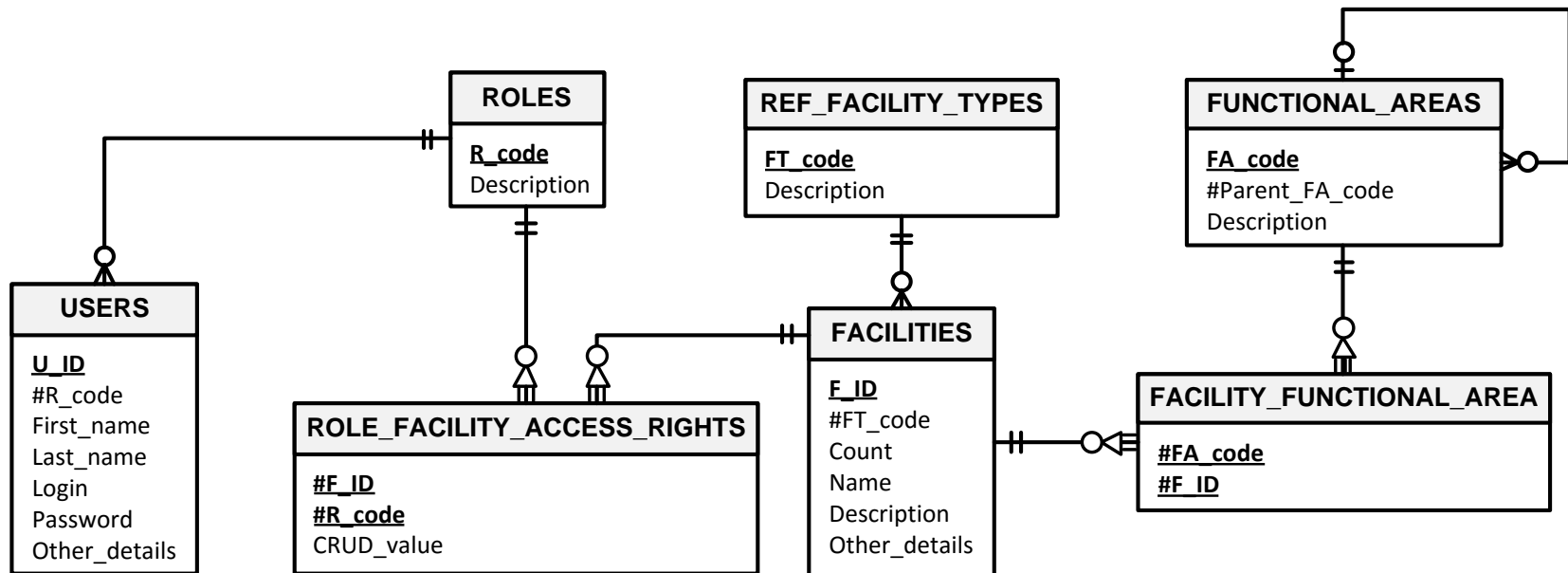
Picerija

Naloga preslikave konceptualnega modela v logični model.

Vzvratno inženirstvo

Reverse engineering - naloga preslikave logičnega modela v konceptualni model.

ROLES (R_code, Description)

REF_FACILITY_TYPES (FT_code, Description)

FUNCTIONAL_AREAS (FA_code, #Parent_FA_code, Description)

USERS (U_ID, #R_code, First_name, Last_name, Login, Password, Other_details)

FACILITIES (F_ID, #FT_code, Count, Name, Description, Other_details)

ROLE_FACILITY_ACCESS_RIGHTS (#F_ID, #R_code, CRUD_value)

FACILITY_FUNCTIONAL_AREA (#FA_code, #F_ID)

Koraki logičnega načrtovanja

(K2.2) (1)

- **K2.2: Preveri relacije z normalizacijo**
  - **Normalizacija** je postopek s katerim pridemo do množice primerno strukturiranih relacij, ki ustrezajo kriteriju normalne oblike (NO).
    - Funkcionalne odvisnosti.
    - Ključni relacije.
    - Problemi zaradi redundance v osnovnih relacijah.

Koraki logičnega načrtovanja

(K2.2) (2) (funkcionalne odvisnosti)

- **R** ... relacijska shema
- **X** → **Y** ... X funkcionalno določa Y oz. Y je funkcionalno odvisen od X
- Pogoji za funkcionalno odvisnost (FO)
  - V nobeni relaciji iz R **ne obstajata** dve n-terici, ki bi se **ujemali v** vrednostih atributov **X** in se **ne bi ujemali v** vrednostih atributov **Y**.
- Primer:
  - **A** → **B** ne drži, velja pa npr. **B** → **A**

A	B
1	4
1	5
3	7

Koraki logičnega načrtovanja

(K2.2) (3) (funkcionalne odvisnosti)

- Primer relacijske sheme
  - **Zaposlenec** (Sifra_zaposlenca, Ime, Naslov)
- Primarni ključ enolično določa ostale attribute
  - **Sifra_zaposlenca** → Ime
  - **Sifra_zaposlenca** → Naslov
- Lahko zapišemo tudi v obliki:
  - **Sifra_zaposlenca** → (Ime, Naslov)
- Trivialne FO ponavadi ne zapisujemo
  - **Sifra_zaposlenca** → Sifra_zaposlenca

Koraki logičnega načrtovanja

(K2.2) (4) (funkcionalne odvisnosti)

- Primer relacijske sheme
  - **Pica** (Sifra_pice, Naziv_pice, Velikost_pice, Cena_pice, Sifra_sestavine, Opis_sestavine)
- Primer nekaj FO
  - $\mathbf{F} \equiv \{ \text{Sifra\_pice} \rightarrow (\text{Naziv\_pice}, \text{Velikost\_pice}), (\text{Sifra\_pice}, \text{Velikost\_pice}) \rightarrow \text{Cena\_pice}, \text{Sifra\_sestavine} \rightarrow \text{Opis\_sestavine} \}$

Koraki logičnega načrtovanja

(K2.2) (5) (ključi)

- Relacijska shema z atributi $A_1, A_2, \dots, A_n$ in X podmnožica te sheme.
- **X je ključ**, če:
  - $X \rightarrow A_1, A_2, \dots, A_n$
  - ne obstaja X' , kjer $X' \subset X$ in $X' \rightarrow A_1, A_2, \dots, A_n$
- Kandidat za ključ je vsak X , ki relacijo enolično določa.
- Shema lahko ima več ključev, izberemo najprimernejšega, ki postane **primarni ključ**.

Koraki logičnega načrtovanja

(K2.2) (6) (ključi)

- Primer določanja kandidatov za primarni ključ, ki enolično določajo relacijo.

Zaposlenec
Sifra_zaposlenca
EMSO
Ime
Naslov

← **Oba** atributa
Sifra_zaposlenca in
EMSO **enolično**
določata relacijo.

- Načrtovalec se nato odloči**, kateri izmed obeh kandidatov bo postal primarni ključ.

Koraki logičnega načrtovanja

(K2.2) (7) (redundanca)

- Cilj načrtovanja PB je grupiranje atributov v relacije na takšen način, da je **čim manj redundance med podatki**.

Sifra_pice	Naziv_pice	Velikost_pice	Cena_pice	Sifra_sestavine	Opis_sestavine
15	Vražja	velika	8 €	12	tabasko
15	Vražja	velika	8 €	37	feferoni
17	Vražja	majhna	6 €	15	šunka
18	Morska	majhna	7 €	3	tuna
19	Morska	velika	9 €	12	tabasko

ponavljajoči atributi

Koraki logičnega načrtovanja

(K2.2) (8) (anomalije)

- Odvečni podatki v relacijah povzročajo ažurne anomalije (npr. dodajanje).

Sifra_pice	Naziv_pice	Velikost_pice	Cena_pice	Sifra_sestavine	Opis_sestavine
15	Vražja	velika	8 €	12	tabasko
15	Vražja	velika	8 €	37	feferoni
17	Vražja	majhna	6 €	15	šunka
18	Morska	majhna	7 €	3	tuna
19	Morska	velika	9 €	12	tabasko

Če želimo **dodati novo pico** in ji dodati več sestavin, moramo vedno dodati še vse podrobnosti pice.

Koraki logičnega načrtovanja

(K2.2) (9) (anomalije)

- Odvečni podatki v relacijah povzročajo ažurne anomalije (npr. brisanje).

Sifra_pice	Naziv_pice	Velikost_pice	Cena_pice	Sifra_sestavine	Opis_sestavine
15	Vražja	velika	8 €	12	tabasko
15	Vražja	velika	8 €	37	feferoni
17	Vražja	majhna	6 €	15	šunka
18	Morska	majhna	7 €	3	tuna
19	Morska	velika	9 €	12	tabasko

Če **zbrišemo** majhno Vražjo **pico**, izgubimo podatek o sestavini šunka, ki nastopa samo pri tej pici.

Koraki logičnega načrtovanja

(K2.2) (10) (anomalije)

- Odvečni podatki v relacijah povzročajo ažurne anomalije (npr. spreminjanje).

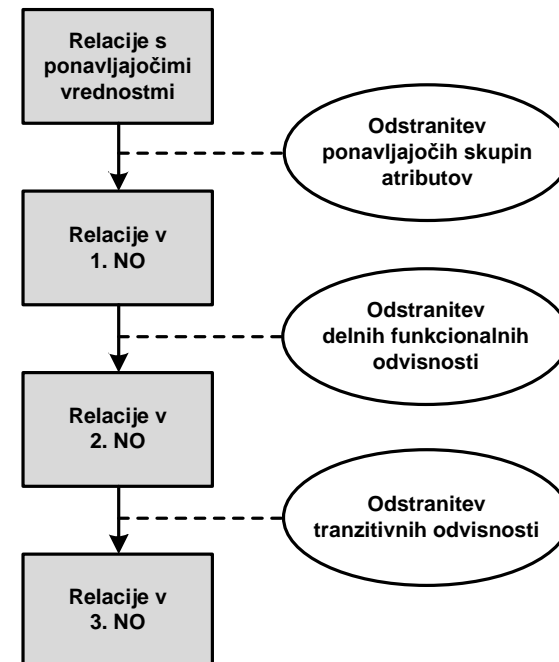
Sifra_pice	Naziv_pice	Velikost_pice	Cena_pice	Sifra_sestavine	Opis_sestavine
15	Vražja	velika	8 €	12	tabasko
15	Vražja	velika	8 €	37	feferoni
17	Vražja	majhna	6 €	15	šunka
18	Morska	majhna	7 €	3	tuna
19	Morska	velika	9 €	12	tabasko

Če **spremenimo** naziv sestavine, moramo to storiti pri vseh picah, sicer pride do nekonsistentnosti.

Koraki logičnega načrtovanja

(K2.2) (11) (normalizacija)

- **Normalizacija** je postopek preoblikovanja relacij v obliko, pri kateri do ažurnih anomalij ne more priti.
- Poznamo več stopenj normalnih oblik (NO), mi bomo spoznali:
  - **1. NO**, **2. NO** in **3. NO** ter
  - **4. PNO** (četrta poslovna normalna oblika)

Koraki logičnega načrtovanja

(K2.2) (12) (normalizacija v 1. NO)

- **1. normalna oblika (1. NO)**
  - Potrebni pogoji
    - **Nima ponavljajočih skupin** (atributi niso več vrednostni)
    - Opređeljene **funkcionalne odvisnosti** in **primarni ključ**.

Koraki logičnega načrtovanja

(K2.2) (13) (normalizacija v 1. NO)

- Primer relacije
  - **Voznik** (Ime, Priimek, St_dovoljenja, Posta, Kraj, Datum_in_ura, Znesek, St_tock)

Prekrški voznika
- Koraki normalizacije v 1. NO
  1. **Odpravimo ponavljajoče skupine**
    - Voznik (Ime, Priimek, St_dovoljenja, Posta, Kraj, Datum_in_ura, Znesek, St_tock)

Koraki logičnega načrtovanja

(K2.2) (14) (normalizacija v 1. NO)

- **Voznik** (Ime, Priimek, St_dovoljenja, Posta, Kraj Datum_in_ura, Znesek, St_tock)
- Koraki normalizacije v 1. NO
  2. **Določimo funkcionalne odvisnosti**
    - $\text{St\_dovoljenja} \rightarrow (\text{Ime}, \text{Priimek}, \text{Posta}, \text{Kraj})$
    - $(\text{St\_dovoljenja}, \text{Datum\_in\_ura}) \rightarrow (\text{Znesek}, \text{St\_tock})$
    - $\text{Posta} \rightarrow \text{Kraj}$
  3. **Določimo ključ**
    - **Voznik (Ime, Priimek, Posta, Kraj, St_dovoljenja, Datum in ura, Znesek, St_tock)**

Koraki logičnega načrtovanja

(K2.2) (15) (normalizacija v 2. NO)

- **2. normalna oblika (2. NO)**
  - Potrebni pogoji
    - Relacija je v **1. NO**.
    - **Ni parcialnih odvisnosti** (odvisnosti od dela primarnega ključa)
  - Zadostni pogoj
    - Če ima relacija n atributov in je **primarni ključ** sestavljen iz **1** ali **n atributov**.

Koraki logičnega načrtovanja

(K2.2) (16) (normalizacija v 2. NO)

- **Voznik** (Ime, Priimek, Posta, Kraj, St_dovoljenja, Datum_in_ura, Znesek, St_tock)
- Koraki normalizacije v 2. NO
  1. **Atribute, delno odvisne od ključa prenesemo v novo relacijo in dodamo odvisne dele ključa.**
    - **Voznik (Ime, Priimek, Posta, Kraj, St_dovoljenja)**
      - St_dovoljenja → (Ime, Priimek, Posta, Kraj)
    - **Prekrsek (#St_dovoljenja, Datum_in_ura, Znesek, St_tock)**
      - (St_dovoljenja, Datum_in_ura) → (Znesek, St_tock)

Koraki logičnega načrtovanja

(K2.2) (17) (normalizacija v 3. NO)

◉ 3. normalna oblika (3. NO)

- ◉ Potrebni pogoji
  - ◉ Relacija je v **2. NO**.
  - ◉ **Ni tranzitivnih funkcionalnih odvisnosti** (med atributi, ki niso del primarnega ključa ni odvisnosti).
- ◉ Zadostni pogoj
  - ◉ Če ima relacija n atributov in je **primarni ključ** sestavljen iz **$n-1$** ali **n atributov**.

Koraki logičnega načrtovanja

(K2.2) (18) (normalizacija v 3. NO)

- **Voznik** (Ime, Priimek, Posta, Kraj, St_dovoljenja)
- **Prekrsek** (#St_dovoljenja, Datum_in_ura, Znesek, St_tock)
- Koraki normalizacije v 3. NO
  1. **Odstranimo tranzitivne odvisnosti med atributi, ki niso del primarnega ključa.**
    - **Lokacija** (Posta, Kraj)
    - **Voznik** (Ime, Priimek, #Posta, St_dovoljenja)
      - Posta → Kraj
    - **Prekrsek** (#St_dovoljenja, Datum_in_ura, Znesek, St_tock)

Koraki logičnega načrtovanja

(K2.2) (19) (normalizacija v 4. PNO)

- **4. poslovna normalna oblika (4. PNO)**
  - Potrebni pogoji
    - Relacija je v **3. NO**.
    - **Atributi** so **odvisni** od primarnega ključa in **od vrednosti ključa**.
    - Neobvezen prenesen atribut iz druge relacije, ki je v celoti odvisen od ključa je obvezen.

Koraki logičnega načrtovanja

(K2.2) (20) (normalizacija v 4. PNO)

- Vozniku dodamo nove attribute
  - **Voznik** (Ime, Priimek, #Posta, St_dovoljenja, Podjetje, Obstojece_tocke)

Zasebni

Poklicni
- Koraki normalizacije v 4. PNO
  1. Na podlagi odvisnosti od vrednosti ključa določimo nove relacije.
    - **Voznik** (Ime, Priimek, #Posta, St_dovoljenja)
    - **Poklicni_voznik** (#St_dovoljenja, Podjetje)
    - **Zasebni_voznik** (#St_dovoljenja, Obstojece_tocke)

Račun

Naloga iz normalizacije na podlagi podatkov iz „flat file“ oblike.

Naloga

Št. računa	Datum računa	Št. kupca	Naziv kupca	Znesek računa	Št. izdelka	Naziv izdelka	Količina	Cena	Vrednost
023/05	12. 01. 2005	02-100	INTAL	50	22001	Vijak 8	500	0,04	21
					22005	Vijak 10	50	0,06	29
035/05	18. 01. 2005	01-230	BPS	125	22001	Vijak 8	1.000	0,04	42
					22008	Vijak 12	500	0,08	41
					22010	Vijak 20	250	0,17	42
042/05	22. 01. 2005	02-100	INTAL	58	22005	Vijak 10	1.000	0,06	58

Tabela predstavlja podatke o računih, vendar ne ustreza pogojem za relacijo.

Predstavite jo v obliki relacije in normalizirajte do 3. NO!

Reverz

Naloga iz normalizacije na podlagi dokumenta in podanih funkcionalnih odvisnosti.

Dokument reverza

Številka reverza : **ID_reverza**
 Datum : **Datum**
 Iz skladišča : **ID_skladisca**
                                   Ime_skladisca
                                   ID_poste   **Ime_poste**
 Izdal referent : **ID_referenta**
                                   Ime_referenta
 Datum vrnitve blaga : **Datum_vrnitve**

Artikli

ID_artikla	Ime_artikla	Kratika_ME	Dav_sk	Tarifa	Kolicina
-------------------	--------------------	-------------------	---------------	---------------	-----------------

---

Funkcionalne odvisnosti

ID_reverza → Datum	ID_artikla → Ime_artikla
ID_reverza → ID_skladisca	ID_artikla → ID_ME
ID_reverza → Datum_vrnitve	ID_artikla → ID_Dav_sk
ID_reverza → ID_referenta	ID_ME → Kratica_ME
ID_reverza → ID_poste	ID_Dav_sk → Dav_sk
ID_referenta → Ime_referenta	ID_Dav_sk → ID_tarife
ID_poste → Ime_poste	ID_tarife → Tarifa
ID_skladisca → Ime_skladisca	
ID_skladisca → ID_poste	

Koraki logičnega načrtovanja (K2.3)

- **K2.3: Preveri relacije s pregledom uporabniških transakcij**
  - Podobno kot korak **K1.8** pri konceptualnem načrtovanju preverimo še logični model.
  - Preverjamo predvsem napake, do katerih je prišlo pri pretvorbi iz konceptualnega modela.

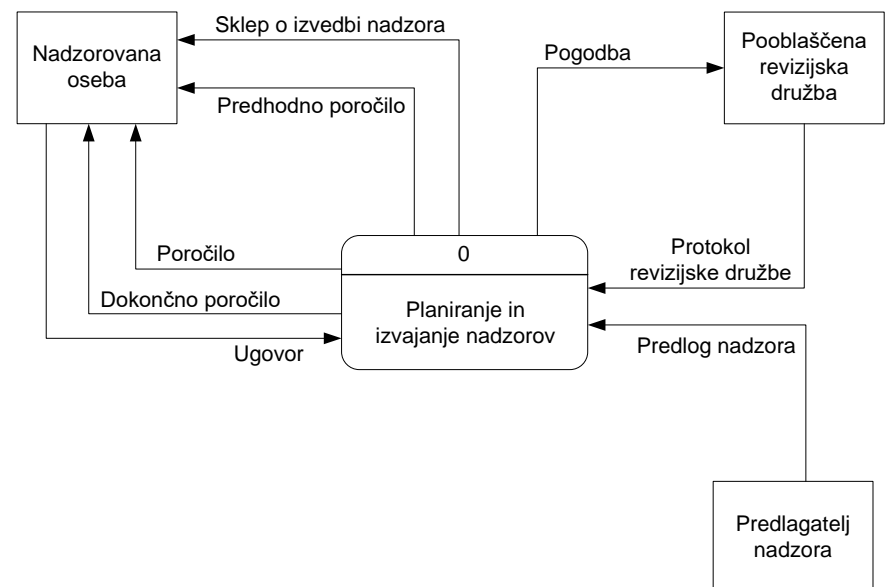
Koraki logičnega načrtovanja (K2.4)

- K2.4: **Preveri omejitve integritete**
  - Obveznost atributov (**Mandatory**)
  - Omejitve domen atributov
  - Števnost
  - Omejitev entitet in povezav
    - **Foreign Key** Post_st **references** Posta(Post_st)
ON UPDATE **CASCADE** ON DELETE **NO ACTION**
(prikaz s PD)
  - Splošne omejitve (npr. triggerji)

Koraki logičnega načrtovanja (K2.5)

○ K2.5: Preveri model z uporabnikom

- Ponovno preveriti ali model ustreza uporabniškim zahtevam.
- Pomagamo si lahko z različnimi tehnikami (npr. DFD – Diagram podatkovnih tokov)

Koraki logičnega načrtovanja (K2.6)

- **K2.6: Združi lokalne modele v globalni model (opcijsko)**
  - Pri združevanju pogosto pride do neskladnosti, zato je potrebno globalni model ponovno preveriti tako kot lokalne.

Koraki logičnega načrtovanja (K2.7)

- **K2.7: Preveri zmožnosti modela za razširitve**
  - Model predstavimo do takšne mere generičnosti, da imamo pri morebitnih razširitvah čim bolj enostavno delo.